

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om generelle tilskud til amtskommuner og kommuner.

§§ 1-4, ændringsforslag nr. 1 og 2, § 5, således ændret, ændringsforslag nr. 3, § 6, således ændret, og §§ 7-12

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om amtscentraler og en landscentral for undervisningsmidler.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 208) findes i tidenden sp. 4872, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1713).

Der var stillet 8 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ritt Bjerregaard: Som det fremgår af betænkningen, er udvalget blevet enig med ministeren om at dele det oprindelige lovforslag op, så kun landscentralen vedtages i denne samling. Det skyldes ikke utilfredshed med den øvrige del af lovforslaget. Der har tværtimod i udvalget været almindelig enighed om det ønskelige i at oprette amtscentralerne og også enighed om lovforslagets indhold. Delingen skyldes derimod ønsket om at sikre sammenhængen med folkeskolelovforslagets § 17 og forslag til lov om folkebiblioteker.

Hvad angår landscentralen, så er der her enighed mellem de fire partier — kun venstre har ønsket at holde sig udenfor — om lovforslaget, dog med enkelte ændringer, som jeg ikke skal komme nærmere ind på.

Som det fremgik af første behandling, drejede uenigheden mellem partierne sig især om det såkaldte analyseudvalg, idet enkelte var bange for, at det var vejen til en autorisation af visse lærebøger. Udvalget har derfor ønsket at understrege, at udvalget alene nedsættes på ministerens ansvar, at undervisningsudvalget orienteres om et eventuelt kommissorium, samt at udvalgets opgave er at stimulere skolenævnenes interesse for undervisningsmateriale spørgsmål. Venstre har som sagt ene af partierne ikke kunnet gå ind for lovforslagets gennemførelse på grund af økonomiske betænkeligheder, som det anføres. Det har undret mig, at venstre så ikke er gået mere aktivt ind i arbejdet og har forsøgt at få klaret disse økonomiske spørgsmål bedre af. Spørgsmål nr. 17, som der henvises til af venstre, kunne være uddybet ved et intensivt arbejde, men det har venstre altså ikke ment var nødvendigt for at kunne afvise forslaget. Jeg vil derfor gerne spørge venstres ordfører, fru Tove Nielsen, hvad hun har gjort for at få afklaret de økonomiske betænkeligheder, som hun gav udtryk for allerede under førstebehandlingen.

Jeg skal ikke trænge mere ind i denne specielle form for arbejde fra venstres side, blot glæde mig over, at det er lykkedes for de andre partier gennem et positivt arbejde at nå frem til enighed, og indstille lovforslaget til vedtagelse.

Flemming Jensen: Ved første behandling af dette lovforslag koncentrerede debatten sig måske mindre om selve lovforslaget og mere om de særdeles fyldige bemærkninger. Der var ikke nogen større tvivl om specielt landscentralens betydning, en betydning, der må understreges både for folkeskolen og for en lang række andre institutioner. Det var som sagt mindre lovforslaget, mere bemærkningerne, og i udvalget er en ikke uvæsentlig del af tiden gået med at drøfte dem.

Jeg vil gerne benytte lejligheden her til at understrege, at ministeren har vist en overordentlig positiv forhandlingsvilje, en vilje,

[Flemming Jensen.]

der også er kommet til udtryk i den betænkning, vi nu har. Jeg finder det værdifuldt, at ministeren såvel som udvalget som helhed har vist denne imødekommenhed, så at et stort flertal kan stå bag denne del af lovforslaget.

Vi er tilfreds med, at betænkningen for god ordens skyld påpeger, at det såkaldte analyseudvalg nedsættes på ministerens ansvar, og at undervisningsudvalget orienteres om dets kommissorium. Men det var jo ikke nok, og jeg skal derfor fremhæve, at ministeren også selv gør helt klart opmærksom på, at analyseudvalgets opgave er den at stimulere skolenævnenes interesse for undervisningsmateriellet og dets indhold, og ikke mindre vigtigt er det, at enhver mistanke om, at man ad denne vej skulle kunne lægge ideologiske retningslinjer, nu må siges at være fjernet. Det har nok været sundt, at vi ved første behandling havde debatten om dette, så det også i betænkningen kan siges, at læreren skal være opmærksom på risikoen for en ensidig påvirkning og sørge for, at eleverne stifter bekendtskab med alternative holdninger. Det skulle være en selvfølge, men det er rart, at det også bliver sagt fra folketingets side.

Et andet punkt, der blev rejst ved første behandling, var sammensætningen af landscentralens styrelse. Her synes jeg også, at vi er nået frem til en fornuftig og rimelig løsning, således at flertallet nu udpeges af repræsentantskabet, samtidig med at styrelsen kun får en indstillingsret. Herved har ministeren den sikkerhed, han efterlyste, for, at produktionen er i overensstemmelse med det, man kalder undervisningspolitikken, og samtidig — og det synes jeg også er vigtigt — bliver der en større mulighed for, at andre toner kan høres. For sammenhængens skyld i hele lovgivningen er det vel nok rimeligt, at kapitlet om amtscentraler bliver udskudt.

Må jeg om mindretallets indstilling blot sige dette, at jeg fuldt ud forstår den frygt for øget personaleforbrug og stigende udgifter, som man giver udtryk for, men det konservative folkeparti må alligevel anbefale, at man stemmer for lovforslaget ud fra den betragtning, at der må være nogle ting, der skal sættes på plads, ting, som er nødvendige for folkeskolen og for hele undervis-

ningsområdet i dag, ligesom vi i øvrigt må henholde os til de tal, ministeren har oplyst ved fremsættelsen af lovforslaget.

For øvrigt kan man vel heller ikke se helt bort fra, at der også er bespareelsesmuligheder i dette lovforslag, det er dyrt materiel, der er tale om, selv om det kan være vanskeligt at gøre det op i rede penge.

Endelig kunne man vel føje til, at det er den til enhver tid siddende minister, som har ansvaret for at sikre, at hverken dette lovforslag eller for den sags skyld noget andet løber løbsk.

Tove Nielsen: Jeg skal her henvise til den mindretalsudtalelse, der er fremsat af venstres medlemmer af undervisningsudvalget. Af den fremgår det, at venstre ikke kan medvirke til at gennemføre en landscentral for undervisningsmidler, idet vi, som der står i udtalelsen, nærer frygt dels for de økonomiske konsekvenser ved at etablere landscentralen, dels for de driftsudgifter, der vil komme; vi er også bange for det personaleforbrug, der efterhånden må komme under landscentralen. Vi har desværre igenem årene set en tydelig tendens til, at det offentlige personaleforbrug har vist en stigende styrke, og vi mener ikke, at tiden og den økonomiske situation er inde til at styrke en sådan tendens.

Ministeren har selv i et svar til undervisningsudvalget på spørgsmål 17 givet næring til denne frygt, idet der vedrørende skøn over landscentralens driftsudgifter, når alle områder er inddraget, sammenfattende bliver svaret, at det næppe er muligt at skønne over, hvad driftsudgifterne bliver på længere sigt. Og i et svar angående personaleforbruget tales der hele tiden om, hvad man skønner der må bruges inden for en kort tid; der tales ikke om, eller der kan ikke gives noget skøn over, hvor stort et personaleforbrug der bliver bare nogle få år frem i tiden. Det er det, der gør, at vi er bange for, at man får stablet en institution på benene, som vi ikke kan have hånd i hanke med — i hvert fald ikke med, hvordan den personalemæssigt vil udvikle sig.

Jeg sagde ved første behandling af lovforslaget, at hvad angår amtscentralerne, var venstre positivt indstillet. Det er vi stadig væk, og derfor er vi glade for, at ministeren har villet efterkomme ønsket om at tage

[Tove Nielsen.]

denne del af lovforslaget ud, så amtscentralerne kan blive gennemført på det tidspunkt, hvor folkeskoleloven og folkebiblioteksloven skal færdigbehandles. Derved sikrer vi os, at vi får disse love, der har så meget med hinanden at gøre, koordineret, og vi får derved også langt større mulighed for en styring af den økonomiske side af sagen.

Venstre ønsker ingen afstemning, i hvert fald vil vi ikke begære afstemning, men skulle andre begære afstemning i dag, skal jeg sige, at venstre vil stemme for de 3 første ændringsforslag plus ændringsforslag nr. 7, idet vi betragter dem som rene konsekvensændringer, hvorimod vi vil undlade at stemme om de andre ændringsforslag, der drejer sig om selve landscentralen.

Ole Vig Jensen: Resultatet af udvalgsarbejdet kom nogenlunde til at svare til indholdet af den debat, vi førte her ved første behandling. Jeg føler egentlig også anledning til at takke for den forståelse og den imødekommenhed, som ministeren har lagt for dagen under vort udvalgsarbejde.

I øvrigt er vel et fornuftigt udvalgsarbejde grunden til, at vi stort set i enighed kan gennemføre den del af lovforslaget, som omhandler landscentralen, og at vi i nogenlunde samme enighed kan udskyde den anden del af lovforslaget omhandlende amtscentralerne. Dette skal ikke være udtryk for nogen sendrægtighed eller manglende vilje. Jeg er indstillet på — og jeg understreger det gerne her fra folketingets talerstol — at der også er behov for at få gennemført anden del af lovforslaget omhandlende amtscentraler for undervisningsmaterialer, og jeg medgiver endda ministeren, at det måske haster med at få afklaret retningslinjerne for amtscentralernes virksomhed. Men tungest vejer kravet om, at vi koordinerer og skaber sammenhæng i fremtidig lovgivning, og netop på dette område arbejder vi i øjeblikket med beslægtet lovgivning, som tilsiger os at sikre denne koordinering; jeg mener, at vi i det videre arbejde hermed må interessere os både for opgavefordelingen mellem de forskellige institutioner og for kommunikationsvejene. Men ellers er det jo ikke denne del af lovforslaget, vi skal drøfte

nu, derimod ting, som vi må tage med i det videre arbejde.

Så skal jeg vende mig til landscentralen igen. Det radikale venstre kan tiltræde lovforslaget om landscentralen med de ændringsforslag og de bemærkninger, som findes i betænkningen. De stillede ændringsforslag betragter vi som forbedringer, og hvad angår analyseudvalget, lægger vi vægt på den ændrede udformning, som fremgår af betænkningen. Der er ingen grund til at lægge skjul på, at det var på dette område, uenigheden herskede, og det var ikke mindst i denne sag, vi udvekslede måske nok så drøje bemærkninger under førstebehandlingen; i betragtning af disse stærke meningsforskelle ser jeg det som tilfredsstillende, at vi har kunnet formulere os i nogenlunde enighed også om dette spørgsmål.

Jeg er enig med ministeren om, at det er væsentligt at finde veje til at stimulere skolenævnets interesse for undervisningsmateriale spørgsmål, og at betænkningens beskrivelse af denne side af sagen kan være eller måske snarere kan blive et seriøst indslag i dette arbejde. Men jeg lægger også vægt på, at vi har fået skrevet, at denne del af virksomheden er uafhængig af landscentralen, og at analyseudvalget nedsættes på ministerens ansvar.

Det er også værdifuldt, tror jeg, at vi har fået understreget — men det havde vi vel sikkerhed for fra starten — at det ville blive alsidigt sammensat, og så er vi selvfølgelig tilfredse med, at når ministeren vil sætte dette analyseudvalg i gang, vil han orientere folketingets uddannelsesudvalg om dets kommissorium.

En ting ønsker jeg at fremhæve, og det er spørgsmålet om konsulentordningerne. Vi drøftede det under førstebehandlingen og har ikke været meget inde i problematikken, vel også fordi den hænger noget sammen med amtscentralerne. Men jeg beder ministeren om fortsat at have opmærksomheden henledt på, at vi får sikret os den nødvendige koordination også af konsulentvirksomheden, og heri vil jeg godt sige også den begrænsning, der kan ligge i at sikre netop koordinationen.

Med dette lovforslag er der jo givet startskud til, at undervisningsafdelingen fra Danmarks radio nu skal fungere under un-

[Ole Vig Jensen.]

dervisningsministeriet. Jeg betragter det som lidt af en ny epoke med nye muligheder for at udnytte dette medium som et supplement til andre uddannelsesområder.

Om vènstres mindretalsudtalelse skal jeg sige, at den kan vi naturligvis ikke tilslutte os. Vi har også vedrørende de økonomiske spørgsmål lagt vægt på de udtalelser, som ministeren er kommet med, og konsekvenserne har været klare. Hvad angår fremtiden, er det klart, at vi må åbne mulighed for, at landscentralen kan udvikle sig, og dermed at den også vil komme til at koste nogle flere penge, men man skal ikke glemme, at ved en udbygning af landscentralens virksomhed, ved brugen af Danmarks radios undervisningsafdeling og på anden måde — ting, som nok vil koste penge — kan vi måske netop sikre nogle af de besparelser, som vi fortsat er nødt til at lede efter på uddannelsesområderne.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Jeg vil gerne takke udvalget for et grundigt udvalgsarbejde og for det brede forlig, som er opnået; jeg takker også for venlige bemærkninger om forhandlingsvilje undervejs.

Jeg må naturligvis beklage, at vi ikke fik fru Tove Nielsen med i landscentralens gode selskab, selv om jeg kan være tilfreds med, at man ikke i vènstres mindretalsudtalelse genfinder fru Tove Niensens helt utrolige bemærkninger fra førstebehandlingen om, at landscentralens formidling af et analyseudvalgs arbejde var udtryk for et angreb på lærernes metodefrihed, en skarp censur, en indoktrinering og en statsdirigeret ideologisk vejledning. Jeg kan godt forstå, fru Tove Nielsen ser lidt forundret ud, men det kan man altså faktisk finde i Folketingstidende 1972-73 sp. 4884 og 4885.

I min besvarelse af det spørgsmål, hvortil der henvises i vènstres mindretalsindstilling, har jeg ved at foretage en gennemgang af landscentralens enkelte funktioner og opgaver belyst, på hvilke områder der vil blive tale om forøgede driftsudgifter i sammenligning med udgifterne ved varetagelsen af de samme eller tilsvarende opgaver igennem de nuværende institutioner. Det fremgår heraf, at der på flere af de områder, der efter lovforslaget skal inddrages under landscentra-

lens virksomhed, således med hensyn til registrering og katalogisering og klargøring af undervisningsmidler samt i et vist omfang information og distribution, kun kan forventes begrænsede og overskuelige udgiftstigninger, og at udgifterne delvis vil blive modsvaret af indtægter gennem lejeafgifter, abonnement o. lign.

På andre områder, således navnlig med hensyn til fremskaffelse af programmateriale til undervisningsformål, vil der kunne blive tale om noget større udgiftstigninger, men som anført i mit svar til undervisningsudvalget vil det i sidste instans bero på folketingets beslutninger, i hvilket omfang og i hvilken takt den kommende udvikling og udbygning af landscentralens virksomhed vil foregå på dette område. Det vil jo ganske enkelt være indeholdt i de økonomiske beregninger i bemærkningerne til de uddannelseslove, som vi langs ad vejen skal vedtage, med hensyn til hvilke opgaver landscentralen eventuelt skal udbygges til at løse.

Det må i denne forbindelse heller ikke glemmes — som fremhævet af andre ordførere — at et væsentligt formål med oprettelsen af en landscentral for undervisningsmidler er at hjælpe de forskellige undervisningsmyndigheder og brugere af undervisningsmidler med at tilvejebringe og anvende undervisningsmidler på en mere hensigtsmæssig og en mere økonomisk måde, end det er muligt under de nuværende forhold, hvilket vil kunne medføre besparelser af en meget betydelig størrelsesorden for samfundet som helhed.

Begrundelsen i vènstres mindretalsindstilling forekommer mig derfor at være overordentlig gådefuld, så meget desto mere som en reaktion på min besvarelse, som fru Ritt Bjerregaard var inde på det, af spørgsmål 17 først er fremkommet i mindretalsudtalelsen og dermed på et tidspunkt, hvor en eventuel yderligere afklaring, som venstre måtte ønske, og en forhandling har været udelukket. Jeg er glad for at kunne sige, at det er første gang, jeg har oplevet, at venstre på et uddannelsespolitisk område forlods har afskåret sig selv fra at deltage i et politisk forlig.

Til hr. Flemming Jensen og også i nogen måde til hr. Ole Vig Jensen synes jeg næsten, jeg må gøre opmærksom på, at jeg allerede i fremsættelsestalen — jeg taler altså

[Undervisningsministeren.]

ikke om debatten ved førstebehandlingen, efter at de kritiske indvendinger var fremkommet — (Folketingstidende 1972-73, sp. 3957-58), sagde, at analyseudvalget ikke var „et oplæg til blåstempling af undervisningsmidler“, at analyseudvalget skulle „arbejde på eget ansvar“, og at analyseudvalget skulle „skabe et debatforum, der har til opgave at holde interessen for disse problemer varm i håb om derved at stimulere den lokale debat i det enkelte skolenævn, når man på den enkelte skole skal tage stilling til, hvilke anskaffelser man vil tage ansvaret for“.

Jeg håber derfor, at hr. Flemming Jensen og også hr. Ole Vig Jensen kan forstå, at jeg ikke har følt det som noget stort offer at tiltræde betænkningen.

Til hr. Ole Vig Jensen skal jeg sige, at jeg betragter det naturligvis også, ikke mindst i min egenskab af tidligere formand for radiokommissionen og det arbejde, jeg i øvrigt havde i Danmarks radio, som noget af en epoke, at vi i og med denne vedtagelse får lagt grunden til overtagelsen af Danmarks radios undervisningsafdeling, og jeg knytter nøjagtig de samme forventninger både af pædagogisk og økonomisk art til dette skridt, som alle partier i radiokommissionen var enige om.

Jeg er naturligvis også meget taknemlig for de bemærkninger, der er fremkommet om velvilligheden over for amtscentralerne, og jeg håber, at den brede enighed, som er opnået denne gang omkring landscentralerne, vil kunne udstrækkes til at omfatte alle partier, når vi i næste samling skal behandle et forslag om amtscentraler.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 2 om, at kapitel 1 (§§ 1-6) udgår
vedtoges uden afstemning, hvorved §§ 1-6 betragtedes som forkastet.

Ændringsforslag nr. 3 om ændring af en kapiteloverskrift, §§ 7 og 8, ændringsforslag nr. 4, § 9, således ændret, ændringsforslag nr. 5, § 10, således ændret, § 11, ændringsforslag nr. 6 og 7, § 12, således ændret, §§ 13 og 14, ændringsforslag nr. 8 om en ny affat-

telse af § 15, § 15 i den ændrede affattelse og ændringsforslag nr. 1 angående titlen
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om sterilisation og kastration.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 122) findes i tidenden sp. 3157, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1705).

Der var stillet 12 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Jeg gør opmærksom på en trykfejl i betænkningen vedrørende ændringsforslag nr. 7. Ændringsforslaget skal alene gå ud på en ny affattelse af første punktum i § 6, stk. 2, og ikke som anført på en ny affattelse af hele § 6, stk. 2. Fejlen vil blive rettet i tillæg B.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Helle Degn: Som det fremgår af betænkningen, som vi har udarbejdet i retsudvalget, har vi især beskæftiget os med fastsættelsen af aldersgrænser samt mulighederne for at beskytte sindslidende eller åndssvage borgere imod at få foretaget indgrebet imod deres vilje. Der har været en meget utraditionel debat, hvor mange meninger på tværs af partiskel har mødtes. Det fremgår også tydeligt af betænkningen, som nu foreligger på folketingets bord; der er stillet forslag